

Erfgoed en migratie

Zes jaar nadat het Actieplan Interculturaliseren van de Vlaamse Regering door middel van een aangepast subsidiebeleid de erfgoedsector aanspoorde tot het behandelen van migratiethemata, blijven de reacties op de beleidsdoel-einden van de Vlaamse regering verdeeld. De redactie van Tijd-Schrift vond dit een goede reden om in haar derde themanummer een brede waaier van experts te laten tonen hoe zij in hun werk erfgoed en migratie aan bod laten komen. De teksten maken duidelijk hoe erfgoedconsulenten actief op nationaal of op lokaal niveau, archivariissen, heemkundigen en wetenschappers vanuit verschillende invalshoeken het migratiethema invulling geven. De in dit nummer verzamelde bijdragen kunnen de aanleiding vormen voor een moment van reflectie op wat zich stilaan als een zelfstandig onderzoeksdomein begint af te tekenen.

De in dit nummer verzamelde bijdragen kunnen de aanleiding vormen voor een moment van reflectie op wat zich stilaan als een zelfstandig onderzoeksdomein begint af te tekenen

Karim Ettourki en Piet Creve bijten de spits af. Zij schetsen hoe de verzameling en ontsluiting van migrantenarchief stap voor stap een grotere plaats verwierf in de werking van twee grote Belgische archiefinstellingen, Amsab-ISG en KADOC. De integratie van archieven van migrantenorganisaties in klassieke Belgische archiefzoekinstrumenten verzekert een ontsluiting voor een ruim publiek. Het project biedt een mooi voorbeeld van de meerwaarde die een interdisciplinaire samenwerking van academici, archivariissen en vertegenwoordigers van migrantengemeenschappen bij het opzetten en verwezenlijken van erfgoedprojecten rond migratie kan bieden. Anderzijds bemoeilijkte net deze werkwijze het verwerven van subsidies, die beperkt en versnipperd bleven.

Nauw hierbij aansluitend wijst Bart Lambert op het ontwerp van een databank als middel tot archiefontsluiting van migranten. Het recent gelanceerde *'England's Immigrants'* project wil tegen 2015 een zoekinstrument online hebben waarin gegevens van naar schatting 80.000 migranten die tussen 1330 en 1550 in Engeland resideerden, te vinden zullen zijn. Zijn *case study* van de familie van Upstall in York geeft bovendien een voorsmaakje van hoe historici en heemkundigen aan de slag kunnen met het materiaal om aspecten van het uitzwermen van lokale Belgische gemeenschappen aan het licht te brengen.

De auteur van het volgende artikel, Luk Van de Sijpe, wijst op een specifieke groep van Noord-Limburgse retour-migranten: de teuten. Deze rondreizende handelaars verschenen in de regio om hun koopwaar aan te bieden. De auteur geeft niet alleen aan waar men informatie vindt over teuten in Limburgse archieven, maar ook hoe archiefonderzoek de algemeen verspreide visie van teuten als zigeuners of dieven ontkracht.

Het wetenschappelijke artikel van Olivier de Maret gebruikt vervolgens archiefmateriaal en krantenartikels van rond de eeuwwisseling over Italiaanse voedingsverkoopers in Brussel om inzicht te verwerven in de rol van voeding voor hun omgangsvormen met de hen omringende wereld. Zijn invalshoek toont hoe historische bronnen levenspraktijken omtrent immateriële verbruiksgoederen kunnen blootleggen. De promotie van *italianità* tot begerenswaardige maar toch betaalbare smakelijkheden voor Brusselse inwoners met diverse achtergronden impliceerde eveneens een opwaartse waardering voor Italianen in de stad. Voeding fungeerde op die manier als een succesvol communicatiemiddel.

De bijdrage van Marc Vuylsteke kijkt naar Belgische emigratie. Op basis van een analyse van Oost-Vlaamse persberichten licht de heemkundige de kolonisatieactiviteiten van Eugene Schepens in Argentinië toe. In de tweede helft van de negentiende eeuw organiseerde deze natuurkundige de emigratie van arme Vlaamse gezinnen naar een landbouwgebied in de provincie Entre-Rios. En daar zijn zoveel jaren later nog altijd sporen van te vinden. Vandaag telt het stadje Villaguay 40.000 inwoners, waarvan maar liefst meer dan één derde van Belgische afkomst.

Katrijn D'hamers sluit af met een kritische evaluatie van het Vlaamse beleid op het vlak van migranten en erfgoed. Daarbij geeft ze aan dat het begrippenkader dat in de beleidsteksten wordt gehanteerd als het gaat over interculturaliteit en migratie, weinig consistent is, en dat de beleidsmakers er getuigen van een korte termijnvisie. Daarna komt de auteur tot het formuleren van aanbevelingen voor de beleidsmakers en de verschillende spelers in de erfgoedsector. Een punt dat bijvoorbeeld bijkomende aandacht van gevestigde erfgoedinstellingen verdient, is de uitbouw en intensivering van de samenwerking met actoren die zelf actief zijn op het vlak van migratie.

Wij hopen dat lezers inspiratie kunnen putten uit de inhoud van dit themanummer. Misschien zet het enkele wetenschappelijke onderzoekers en heemkundigen ertoe aan om met de vermelde zoekinstrumenten aan de slag te gaan en aspecten van (lokale) Belgische migratiegeschiedenissen aan het licht te brengen. Misschien vinden erfgoedcellen in de teksten van Katrijn d'Hamers en van Karim Ettourki en Piet Creve pistes voor het opzetten van toekomstige samenwerkingsverbanden. Hopelijk biedt het brede opzet van het nummer ook stof tot nadenken voor beleidsmakers. Toch formuleren wij deze aanbevelingen zonder het respect voor de eigen disciplines te verwaarlozen.

Machteld Venken

Namens de redactieraad